

Kommunal målsetning for forvaltning av bever i Marker kommune

Innledning

Det har vært et ønske fra Miljødirektoratet at forvaltningen av bever skal forenkles for jaktrettshaverne. Resultatet av dette kom gjennom ny forskrift i 2017 om forvaltning av bever. Beverjakt blir gjennom den nye forskriften mer som småviltjakt, da det ikke blir noe krav om vald, tellende vannlengde eller fellingstillatelse for å jakte bever.

Kommuner som ønsker beverjakt må i tråd med ny forskrift åpne for jakt på bever, i hele eller deler av kommunen, gjennom lokal forskrift samt utarbeide kommunale målsetninger for bever i eget dokument. De kommuner som tidligere har åpnet for jakt på bever med hjemmel i gammel forskrift «om forvaltning av hjortevilt og bever», må åpne for beverjakt på nytt med lokal forskrift med hjemmel i den nye forskriften «om forvaltning av bever». Det vil ikke være anledning til å jakte bever før en slik forskrift har tredd i kraft.

Bever

Bever (*Castor fiber*) er i dag en tallrik art i Østfold. Vi skal likevel ikke langt tilbake før denne arten var mer eller mindre utryddet fra skandinavisk fauna. På 1800-tallet var etterspørselen etter kjøtt, gjel og pels fra bever stor. Dette medførte ett for høyt jakttrykk som videre førte til at beveren ble utryddet fra Sverige og Finland, og overlevde kun i små bestander i Telemark og Agder fylkene. I 1880 ble bestanden av bever i Norge anslått og være mellom 60-100 individer. Det hele endte med at beveren ble fredet i 1899. På begynnelsen av 1900- tallet begynte bestanden å ta seg opp igjen, og rundt 1920 ble det satt ut bever flere steder i Norge og Sverige. I dag finnes beveren fra Østfold og opp til Nordland, og bestanden telte rundt 50 000 individer på tidlig 2000- tallet.

Beveren var borte fra Østfold, men har kommet tilbake til fylket. Det er usikkert om beveren i fylket kom fra norske bestander, eller om den har innvandret fra Sverige etter utsetting der. Det ble også satt ut bever i Østmarka i Oslo og noen kan ha kommet derifra. Helst trolig er det en blanding av forskjellige bestander som er opphav til beverbestanden vi har i Østfold i dag.

Beveren er en økologisk nøkkelart som gjennom sin påvirkning av landskapet har positive effekter for ulike arter av insekter, fugl, fisk m.m. I tillegg kan beverens demninger ha en flomdempende og erosjonsdempende effekt. Beveren kan også føre til skader på skog, landbruksareal og veier.

Beverungene fødes i mai. Frem til beverjaktas slutt 30. april er det derfor fare for å skyte drektige hunner. Den beste måten å unngå å skyte drektige hunner på, er å jakte nær hytta, og om morgenen. Årsaken til dette er at de drektige hunnene ofte er først ute av hytta om kvelden, holder seg et stykke unna hytta om natta og kommer tidligst tilbake om morgenen. Det er så godt som umulig å se forskjell på hann- og hunnbever under jakt.

En gruppe bevre som lever i sammen kalles en koloni. Størrelsen på en gjennomsnittlig koloni er på fire individer. Kolonitettheten av bever synes å være størst langs lav-gradient elver og i jordbruksområder, og minst i alpine områder. Når bestanden har stabilisert seg vil gjennomsnittlig kolonitetthet for alle landskapstyper (unntatt alpine) på landskapsskala ligge på 0,25 kolonier pr. km², eller én koloni pr 4 km².

Bever jaktes mest og lettest om våren. De aller fleste bevre felles de to siste ukene av april. I

2015/2016 ble det felt 150 bevre i Østfold (kilde: SSB). Et årlig uttak på inntil 10-20 % av bestanden regnes som bærekraftig. Likeledes er bever en relativt enkel art å jakte på og med det er det forholdsvis enkelt å utrydde eller redusere stammen til et minimum. Med bakgrunn i en del grunneieres oppfatning av beverskaders betydning kan dette medføre et for hard jakttrykk. Det er av den grunn viktig at arten holdes under tett observasjon.

Dersom kommunen velger å innføre kvoter for jakt, er det anbefalt å sette en kvote på ett dyr pr. koloni. Dersom hele kvoten felles (dvs. 1 dyr pr. koloni), vil dette gi et ikke-bærekraftig uttak på 25 %. I praksis felles det sjeldent mer enn halvparten av kvoten. En fellingsprosent på 50 % vil gi et uttak på 10-15 % - et nivå som regnes som bærekraftig.

Bever i Marker

Det ble åpnet for jakt på bever i Marker i 1999. Kravet til vannlengde var 2000 meter, men fra 2013 har den vært på 1000 meter. I 2007 ble det gjennomført en bevertaksering der det ble konstatert 35 beverkolonier i kommunen. Etter den tid har utbredelsen og bestanden økt, men den synes nå å være stabil. Det finnes bever i hele kommunen.

Pr. jaktseasonen 2016-2017 ble det gitt fellingsstillatelser på 51 dyr fordelt på 17 vald og 6 vald fikk kvotefri kvote.

Siden det ble åpnet for jakt, har det blitt innrapportert 195 skutte bevre. I de siste årene er det skutt årlig mellom 10 og 23 dyr.

Kartlegging av bestand

Kommunen har ansvaret for forvaltningen av bestanden og må derfor ha en viss oversikt over bestandsstørrelsen. Kartlegging av revir skjer best om høsten da ferske spor etter beveraktivitet er godt synlige i terrenget.

Kartleggingsmetoder:

- takseringer av bebodde beverhytter
- observasjoner av felte trær, dam- og hyttebygging, slepestier og oppsamling av matlager foran hytter
- data fra SSB
- krav om lokal fangstrapportering
- god dialog mellom jegere / grunneiere og kommunen i etterkant av hver jakt for at kommunen skal ha ett best mulig datagrunnlag for forvaltningen.

Hovedmål

Marker kommune skal ha en levedyktig og bærekraftig beverbestand med nærings- og rekreasjonsmessig nyttiggjøring av viltressursen, samtidig som ulemper for landbruksnæring og andre samfunnsinteresser skal holdes på et lavt nivå.

Målsetninger

1. Opprettholde sunne og bærekraftige beverbestander som bidrar til å skape et variert landskapsbilde.
2. Kommunen og jaktrettshaverne skal forvalte beveren på en slik måte at det også i fremtiden finnes en bestand som produserer et høstbart overskudd. Jaktuttaket bør derfor ligge på maksimalt 20 %.
3. Jakten skal i størst mulig grad foregå i områder der hvor beveren kan føre til store økonomiske skader for grunneier eller bruker. I områder der skadepotensialet er mindre bør beveren kunne holde til i levedyktige kolonier. Det skal ikke høstes mer enn ett individ per koloni i de områder hvor beverne ikke gjør skade.
4. Skader som følge av beverens aktivitet skal, så langt det lar seg gjøre, løses gjennom ordinær jakt. Kommunen er restriktiv i tildeling av skadefellingstillatelser.
5. Forvaltningen skal sørge for å holde seg oppdatert på endringer i bestanden, slik at den kvotefrie jakten blir gjennomført på en bærekraftig måte.

Virkemidler for måloppnåelse

1. Kvotefri jakt gir jaktrettshaverne et stort ansvar for utviklingen av beverbestanden i kommunen. En intern organisering og samarbeid anbefales gjennom jaktseasonen. Både for å sikre at bestanden ikke blir overbeskattet og for å få konsentrert uttaket til problemområder.
2. Kommunen skal, på egenhånd eller i samarbeid med jegere og jaktrettshavere, foreta undersøkelser av bestanden for å øke og oppdatere kunnskapsgrunnlaget. Gjennom:
 - a. Bestandstaksering.
 - b. Overvåking av fellingsstatistikken (rapporteringsplikt i SSB).
3. Det vil ikke bli pålagt noe lokalt rapportsystem for felling av bever, men jaktrettshaverne bør pålegge jegerne en rapporteringsordning.
4. Kommunen har anledning til å innskrenke jakttiden eller frede hele eller deler av kommunen, gjennom endring av forskrift om jakt og fangst av bever i Marker kommune, dersom kommunale målsetninger ikke blir oppnådd. Dette utføres i henhold til sentrale bestemmelser for forskriftsendring.